

"Mads Knap til Søes" - Fortælling af Carit Etlar.

M a d s K n a p t i l s ø e s

Af

Carit Etlar

Fra en endnu ukendt "kalender" omkring 1894

Originalens to illustrationer er medtaget, og de er tegnet af Niels Wiwel.
Stavefejlen i forfatterens fornavn i fortællingens indledning er bibeholdt.

Mads Knap til søes

Af Carit Etlar.

— — — — —
Illustreret af Niels Wivel.

Paa Hjemreisen fra Alexandria havde Styrmand Hermansen en Aften ombord samlet Mandskabet oppe paa Bakken og blev opfordret til at fortælle en lille Historie.

"Det kan skee", sagde han. "I skal faae noget at høre, som sandt er, men saalænge jeg taler, holde I Jeres Mund og tie stille".

Mandskabet sluttede nærmere sammen, første Styrmand stoppede sin Skjæggepipe, to Matroser skare en Cigar midt over, delte ærligt og toge hver sin Halvpart. Hermansen

smilede selvbehagelig og begyndte paa Historien.

"Det var altsaa om Vinteren for et Par Aar siden, at vi kom fra Hull med Kaptain Buchwalds Skonnert "Lively", og skulde losse Kul i Holbæk. I to Et-Maal havde vi havt det samme Veir: en forrygende Storm, for ikke at sige en Orkan, og som efterhaanden luskede et Par Streger mere vestpaa; forrevne Skyer og en Taage, saa vi ikke kunde see fra Rathjul til Bov. Dermed fulgte Musiken: Skvalp og Slag, som Lyd af Stortromme eller Kanonskud, en Piben, et Brøl, en Knagen, der endte med Bræksøer, steilende iveiret, krummende sig som Slinger, der omslynge deres Offer. Af og til knuste de et Stykke af Ræbningen og gjorde Kunster med Matroserne, som bleve hivede i Veiret, skjønt de havde surret sig fast med en Ende om Livet, for ikke at blive skyllede overbord. De saae fæle ud, disse pyntede Madammer, naar de kom styrtende frem i deres graablaa Kapper; broderede med hvidt Skum, og stak Halsen ind over Rælingen, eller sjaskede hen over Dækket og knuste og slæbte ud i det brølende Hav Alt, hvad de kunde faae Klo i. Oppe i Rigningen saae det ikke bedre ud. Mersseilene hang i Pjalter, blæste bort fra Liget, og daskede omkring Ræerne, — men derved var der for Øieblikket Intet at gjøre.

Efterat denne Kommers som sagt havde varet ved i to Døgn, lettede Snestormen saa meget, at vi kunde skimte Horizonten og peile Hanstholm Blinkfyr, hvorefter Kaptainen med Sikkerhed meente at gaa Skagen ind uden videre Betryk. Begribeligviis haabede vi det Samme, men saae paa hverandre med tvivlsomme Øine uden at sige, hvad vi tænkte.

See, Manne, ude i rum Sø betyder en Storm ikke saa stort, man rider den af, som man bedst kan, holder Ørene stive, Øinene aabne og varskoer for enhver kommende Seiler itide. Inde mellem Landene derimod, med Steenrevl og Grund paa den ene Side, Klipper og Skjær paa den anden, betyder det noget Værre, som I nok faae at vide, naar den Tid kommer.

Vor Kaptain, den Stakkel, havde jeg ondt af. Han fik ingen Ro paa sig, medens Orkanen varede, gik ikke til Kahytten, men blev ved at balancere frem og tilbage fra Rat til Røstkjætting, for at lodde paany og overbevise sig om, at hans Gisning slog til. Paa Hovedet havde han en gammel Sydvest bunden sammen under Hagen, omkring Livet et Redningsbælte, som forresten skjultes af den sammenknappede Oliefrakke. I disse to Døgn havde han møisommelig ernæret sig alene af Grog, hvoraf han dog tilsidst blev en lille Smule kjed og ligesom noget vaklende.

Saa kom han hen til Mads Knap og mig, han holder sig fast ved Nathuset og siger:

"Kom og hjælp mig ned, lille Hermansen, jeg er bleven daarlig og har saadan Værk i min venstre Side, at jeg ikke kan staa ret paa Benene".

Det sidste var jeg enig med ham i, og tog ham under Armen, for at stive ham lidt op. Først gav han bestemt Ordre paa den Kurs, vi havde at holde, og blev ved at gjentage Befalingen, medens jeg balancerede afsted med ham, og fik ham vel fortøiet nede i en Køie, hvor han straks faldt i Søvn, til Trods for den daarlige venstre Side.

Da jeg kom tilbage, blev jeg høist forbavset over at see Mads Knap styre en heel anden Vei, end den Kaptainen havde givet Ordre til; det forstod jeg ikke og lagde min Haand paa hans Skulder, min Mund til hans Øre, idet jeg udbrød:

"Nu skal jeg sige Dig Noget, Mads Knap, Du tager det ikke ilde op, men vi holde en heel anden Kurs, end den Kaptainen bestemte".

Mads saae lidt paa mig, hans Øienbryn rynkede sig sammen til Uveir, saa brød han ud, rolig og koldblodig:

"Nu skal jeg sige *Dig* Noget, Poul Hermansen, Du holder din Mund og finder Dig i, hvad Du seer. Den Kurs Kaptainen gav, vilde have bragt Ulykke og Elendighed over Skib og Mandskab, kort sagt over den hele Greie. Stormen er vest, Strømmen driver os nordpaa. Lodskud viser 9 Favne, Klokken er nu seks Morgen, følge vi mit Bestik, og ikke Kaptainens, haaber jeg til Vorherre, at vi inden Aften ere velbeholdne i Skagen inde".

Jeg saae vist paa ham, men svarede ikke. I hans faste og bestemte Mine var der Noget, som fik mig til at tro paa, hvad han sagde. Vi styrede da videre efter hans Recept, og jeg gav mig til at læse et Stykke Fadervor. - "Hvad grine I af? Det er altid godt at have saadan en med sig ombord, i sin Kiste".

Storm og Uveir varede ved ud paa den næste Morgen. Brand og Brænding overalt. Seil og Rigning hang og dinglede, som om de skulde blæse ud af Skuden. Længere hen paa Dagen flovede det af, vi fik Skagens Fyrskib i Sigte og klarede os nok saa net fra Revet, som løber fra Grenen, en halv Miil nordpaa, ud i Havet.

Ja, hvad saa? Næste Eftermiddag laa vi vel fortøiede i Helsingørs Havn og fik en stor Mængde af Byens Spadserende til at komme ud paa Havnemolen, for at see et stakkels Fartøi, som laa der med knækkede Stænger og sønderrevne Seil og alt Opstaaende feiet overbord. Vi lod dem see, hvad de vilde og havde en høist behagelig og vederkvægende Aften i Land, hvorfra ikke en af "Lively"s Besætning kom ædru tilbage til de vaade Køier.

Vor Kaptain havde imidlertid forvunden sin Sygdom. Lidt efter Middagstid kom han op paa Dækket, lod Drengen koge Vand til en frisk Grog og gjorde en frygtelig Støi, da han fik Besked om, hvordan Mads Knap havde baaret sig ad og ringeagtet den Kurs, han fik at rette sig efter. Af og til blandede han sine Skjænd og Spektakler med Forklaring over, hvor syg han endnu var.

"Jeg lider af aromatisk Feber", betroede han mig. "Jeg er ogsaa bange for, at der er gaaet Edder og Forgift i min ene Skank, den er svulmet op, saa tyk som en Komave", en Forklaring, som blev gjentaget, da Mægleren senere kom ombord, og som blev indskrevet i Skibsjournalen.

Da vi nogenledes havde udbedret Skaden, gjorde vi Seil og gik i Ro og Mag til Holbæk, hvor vi skulde lægge op for Resten af Vinteren.

I Holbæk mødte Kaptain og Mandskab til Søforklaring. Rhederen, Hr. Gylling, kom siden ombord til os, hilste paa Alle og indbød Forsamlingen til et Gilde i det nylig byggede Hotel. Mads Knap alene blev ikke regnet med blandt de Indbudne. Hr. Gylling tilkastede ham nogle fæle Øine, idet han kom ombord og hilste paa os Andre. Vor Kaptain havde nemlig omtalt Mads i Skibsjournalen som en krakilsk og stridig Person, der ikke vilde lystre den modtagne Befaling.

Hr. Gylling havde læst, hvad der stod skrevet, og fik desuden Kaptainens mundtlige Forklaring og tillige Historien om det opsvulmede Been med i Kjøbet.

"Jeg byder ikke Dem til Gildet", sagde Hr. Gylling og vendte sig mod Mads Knap, "fordi jeg er utilfreds med Deres Adfærd ombord".

Mads Knap stod med sænket Hoved, saae ned paa Dækket som en Misdæder og svarede ikke. Saa kom Turen til mig at holde Tale. Jeg traadte frem foran de Andre, gjorde en dyb Hilsen og sagde:

"Ærbødigst Taksigelse for den rare Aftensmad med Punsch til, som Hr. Rhederen har tiltænkt mig og mine Kammerater, men jeg skal rigtignok inte have Noget deraf, siden Mads

Knap bliver lukket ude fra Selskabet, hvorvel han har viist sig paa den hele Tur ombord som en ærlig og trofast Kammerat og dygtig til sin Gjerning, det alle de Andre her kan bevidne".

"Ja, det kan vi bevidne", raabte hele Forsamlingen. Saa kom den Ene frem og saa den Anden, enhver gjorde et livagtigt Buk, som de havde seet mig gjøre og meldte sig derefter ud af Selskabet for i Aften.

Vor rare Konsul Gylling stod der, saae sig om og blev lidt floy, fordi han mærkede, at han havde baaret sig forkeert ad, og at hele vort Mandskab var i Lav med at lee ad ham.

"Ja, den Sag, som jeg sigter til, skal paa det nøieste blive undersøgt endnu i Dag, og det skulde gjøre mig meget ondt, hvis jeg har taget fejl, og at man ikke var berettiget til, hverken mundtlig eller i Skibsjournalen, at ytre Misfornøielse med Styrmand Knaps Adfærd ombord i "Lively".

Alene Mads Knap forandrede ikke en Mine i sit solbrændte Ansigt, han svarede ikke heller og blev staaende i Kredsen, stiv og ubevægelig som en af Steendukkerne inde i Kongens Have.

Da Hr. Gylling var gaaet sin Vei og Mandskabet drog syngende ned ad Gaden, sagde jeg til Mads Knap: "Der vil blive Mudder ved den Bispisning i Aften!"

Saa skiltes vi, og jeg gik og glædede mig over, at det skulde gaa, som jeg spaaede. *Der blev Mudder.*

Altsaa om Aftenen samlede "Lively"s Mandskab sig i bedste Stads oppe i Gjæstgiverens store Sal, som ellers kun blev brugt ved høitidelig Leilighed, og i den ene Side var forsynet med et Galleri, hvor Musikanterne havde deres Plads ved Baller og Maskerader.

Vi fik en fortræffelig Mad, og efter Maaltidet bare de nogle store Punscheboller ind, som heller ikke vare at foragte. Der blev klinket, og der blev sunget og begyndt paa Taler, som allesammen gik i Smaastykker. Saa reiser jeg mig op, banker paa mit Glas og beder Folkene om at holde Mund nede for Enden af Bordet. Det, jeg sagde, rørte hele Forsamlingen, det rørte ogsaa mig selv. Saadan lød Talen: "See, nu vil jeg bede Jer Allesammen om at fylde Jeres Glas, reise Jer og gaa hen og klink med den Mand, som har siddet her den hele Aften uden at mæle et Ord. Hils paa ham, Manne, tryk hans Haand og siig ham Tak og Tak igjen, havde han ikke været med os ombord, saa laa vi nu alle paa Havsens Bund, han har frelst os og tiet dertil, han har reddet Mandskab, Fartøi og Ladning og kun faaet Fornedrelse og Utak til Løn derfor. Af med Huer og Hatte, I derhenne, fyld Jeres Glas hver En herinde, reis Jer, gaa hen og klink med ham, saa et dundrende Hurra, en Glæde over, at at vi har den Mand mellem os i Aften. Din Skaal, Mads Knap, Vorherre velsigne Dig!"

Der blev en Støi, et Raab og en Sammenstimlen om Mads, som ikke fik Ende, selv havde han siddet tavs og dødsstille, mens han hørte paa min rørende Tale, med begge Arme støttede til Bordet og Ansigtet skjult i Hænderne. Da han stod op, vare hans Øine vaade, han rømmede sig og fremstammede en Tak, hvoraf Ingen forstod et eneste Ord.

Saa bragte jeg ham ud af Kniben ved at spørge, hvorfor han ikke havde taget til Gjenmæle mod den haltende Kaptains Anklage.

"Jeg vilde ikke bringe ham i Fortræd", sagde Mads. "Han sidder hjemme med en gammel Fader og tre smaa Drengene".

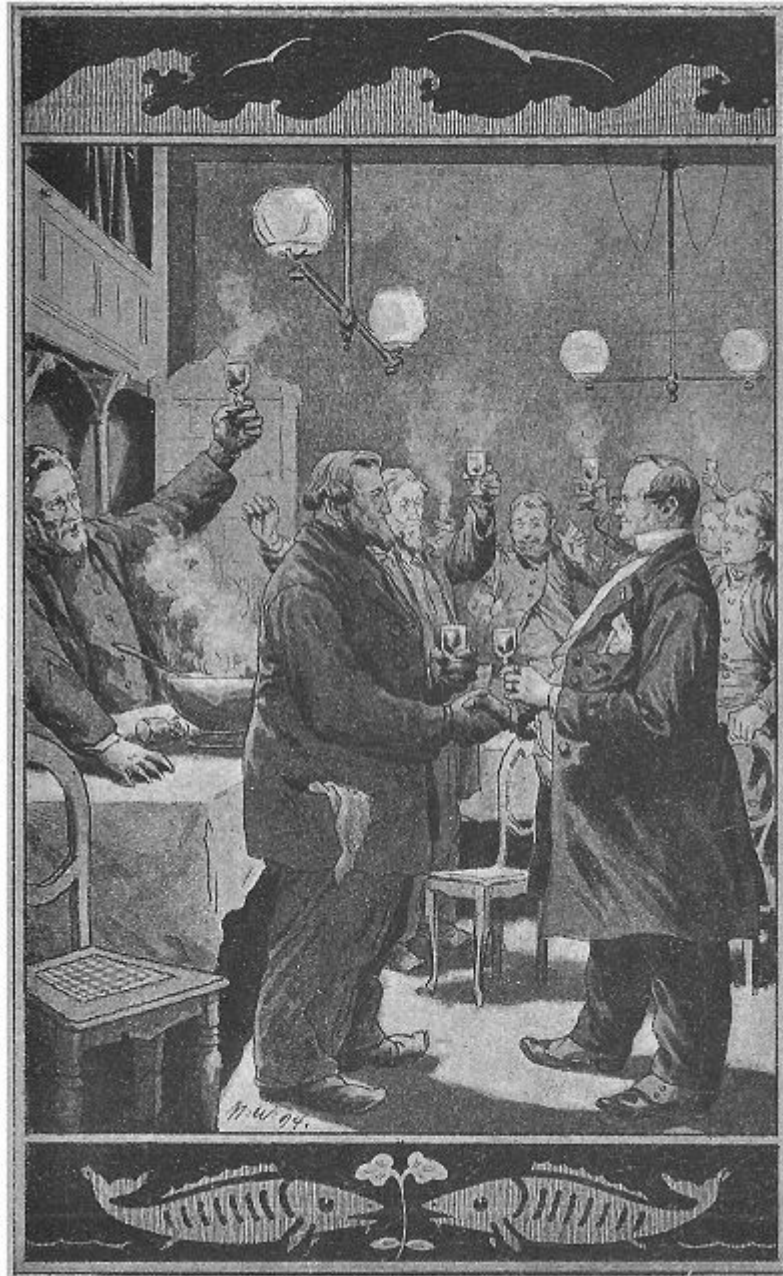
"Ja, det er en god Snak. Du vilde hellere selv komme i Fortræd?"

"En Sømand skal lystre Kommando ombord", sagde han og saae ned for sig.

"Men saa fortæl os da, hvordan Du turde vove at forandre Kurs og styre Karethen efter

dit eget Hoved?"

Mads saae iveiret. "I otte Aar har jeg faret med Skagens Søfolk, som drage ud i deres Baade for at lodse de fremmede Fartøier hen over Grunde og Revene deroppe."

Der blev atter drukket Skaaler og atter raabt Hurra for Mads Knap.

Larmen, som herskede i Salen, trængte ud paa Gaden og bragte Folk til at samle sig i tiltalende Klynger. Paa engang blev Sømændenes Jubel afbrudt, idet en Mand kom tilsyne oppe paa Galleriet, hvor han havde siddet skjult bag Forhænget og seet og hørt Alt, hvad der var foregaaet nede i Salen. Det var Skibsrhederen fra igaar, Konsul Gylling, pyntet som til en Fest. Han fortalte, at han ærlig og redelig havde luret paa, hvad vi talte om. Nu vilde han komme ned og klynke og drikke et Glas med os og række Mads Knap sin Haand med

Undskyldning for, hvad han havde sagt igaar, da han læste den skarnagtige Skibsjournal. En af det tilstedeværende Mandskab havde senere været inde paa Kontoret og aflagt en fuldstændig og tilfredsstillende Forklaring over, hvad der var gaaet for sig ombord, altsammen til Ære for Mads Knap og til Undskyldning for vor Kaptain, - han var jo syg, den Stakkel.

"Ja Gu var han syg", bemærkede en Matros. „Han havde klistret sig saadan sammen med Grog, at han ikke kunde gaae opret hen ad Dækket".

Forsamlingen lo. Konsulen gik ned fra Galleriet og kom ind i Kredsen til os. Her tog han imod et fyldt Glas, nippede dertil og rakte saa Mads Knap Haanden med det venligste Smil, han kunde stille op.

"Nu glemmer vi Alt, hvad der er skeet igaar", sagde han, "ikke sandt, Mads Knap, vi To maa være gode Venner, og ville faae meget at bestille sammen".

"Det troer jeg ikke", sagde Mads og rystede paa Hovedet.

"Ja, men jeg troer det, fordi jeg har et Budskab til Dem fra Kaptain Buchwald: De skal komme ud til ham paa hans Gaard, Annebjerg, han vil tale med Dem, for at tilbyde Dem Kommandoen over den nye Bark, som nylig løb af Stabelen, og som skal rustes og takles til i Vinter.

Kan I begribe den Larm og Jubel, der fulgte efter Konsulens Forklaring? Grosserer Gylling fik Skaaler, Mads fik Skaaler og det varede ved til den lyse Morgen. Mads Knap var som forvandlet, det der klang mellem Alt, hvad han sagde, var denne ene Sætning: "Jeg skal være Kaptain paa Barken".

Seer I nu, Kammerater, hvad den Sømand angaaer, som var kommet til vor Konsul, for at forklare ham, hvad der burde have staaet i Skibsjournalen, saa maa I ikke spørge mig om Mandens Navn, jeg siger Jer det ikke, paa ingen Maade, om I saa tigge mig derom til imorgen tidlig. I skal blot faae to sætninger af Mandens Navn at vide. Den første var "Herman", og den andet var "sen". - Lad os nu see, om I kan gætte Jer til Resten".

----- 0000000 -----